

Reactie op ontwerp- klimaatplan 2025-2035

J.G. Rothfusz, PhD

Het is op zich goed dat er een klimaatplan is, maar dit is nog te weinig concreet gericht op de doelen tot 2035. De focus ligt op 2050. Dat lijkt ver weg, maar de klimaatcrisis is inmiddels al zo ernstig dat er zeer snel actie ondernomen moet worden om te redden wat er te redden valt. Die urgentie is nog onvoldoende aanwezig in dit plan.

Blz. 3, tweede alinea: De opwarming van de aarde is niet 1,2 graden zoals hier vermeld, maar inmiddels meer dan 1,5 graad (<https://nos.nl/collectie/13871/artikel/2543565-2024-warmste-jaar-sinds-begin-metingen-opwarming-1-5-graad-gepasseerd>). Het jaar 2024 is het warmste jaar ooit.

Blz. 3, derde alinea: De ambitie van het kabinet is om te werken aan een transitie. Hoe is dit mogelijk als het kabinet ernstig bezuinigt op budgetten voor universiteiten en onderzoek naar innovatie? Ook gaat het hier en verderop in het plan over groene groei. Het lijkt mij dat de grootste prioriteit moet zijn om een leefbare aarde te houden. Als er wordt ingezet op groei wordt de aarde in hoog tempo onleefbaar. In ieder geval voor mensen. Inmiddels zijn zeven van de negen planetaire grenzen overschreden. Groei betekent altijd ook groei van grondstoffenuitputting en vervuiling. Denk aan alle accu's van elektrische auto's, de grondstoffen die hiervoor nodig zijn en het afvalprobleem dat ze na gebruik opleveren. Ook windmolens en zonnepanelen leveren vergelijkbare problemen op. Het is hoog tijd om niet meer in te zetten op groei, maar op zuiniger gebruik van onze leefomgeving.

Blz. 4, eerste alinea: Een inzet op koolstofverwijdering is uiterst onzeker. Een technologische manier van koolstofverwijdering is lange termijn denken, nog niet bewezen effectief en duur. Het is veel beter om op een natuurlijke manier koolstof te laten verwijderen door bomen en om te zorgen dat er drastisch minder CO₂ wordt uitgestoten. Het kabinet zou zich in moeten zetten voor een versnelde invoering van de natuurherstelwet, het alsnog halen van de KRW-doelen voor schoon water en het aanpakken van de stikstof- en mestcrisis. Dat betekent dat er een forse krimp komt van de intensieve veeteelt. Het is een dringende noodzaak dat de agrarische sector en de industrie heldere dwingende regels krijgen, die ook gehandhaafd worden, waardoor de vervuiling van de Nederlandse leefomgeving wordt teruggedrongen.

Blz.8, punt 4: hier wordt gesteld dat de vervuiler betaalt. Maar de huidige 40 miljard aan fossiele subsidies zijn in tegenspraak met dit principe. Daarnaast is veel schade niet uitsluitend in geld te compenseren. Vervuiling moet in de eerste plaats drastisch beperkt worden. Wat schieten Nederlanders op met geld als de temperatuur blijft stijgen, er steeds heftiger regenbuien vallen, als ze Parkinson krijgen omdat boeren glyfosaat op de leliebollen spuiten en zo zijn er nog eindeloos veel schadelijke effecten te bedenken die niet afgekocht kunnen worden.

Blz. 9, laatste alinea: hier gaat het weer over innovatie, terwijl op het budget voor innovatie drastisch bezuinigd wordt. Wat hier ontbreekt is dat bij een transitie niet alleen hoort dat er nieuwe bedrijven ontstaan, maar ook dat vervuilende bedrijven verdwijnen. Fossiele bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen om af te stappen van fossiel of uit Nederland verdwijnen. Denk hierbij ook aan de uitspraak van de rechter in de klimaatzaak Milieudefensie versus Shell. De rechter kon hier geen specifiek percentage hangen aan de verplichting van Shell, maar wees wel op de verantwoordelijkheid van Shell om het mensenrecht op een leefbare omgeving te bevorderen. Oxford University heeft onderzoek gedaan dat aantoont dat een

duurzaam systeem zonder fossiel minstens 40% energie-efficiënter is (<https://www.sustainabilitybynumbers.com/p/electrification-energy-efficiency>).

Blz.11, eerste alinea: Hier wordt gewezen op het belang van gemeenten, sportverenigingen, onderwijs en cultuur. Hier gebeuren inderdaad mooie groene dingen, maar het kabinet bezuinigt op al deze sectoren. Hoe kunnen ze hier dan mee doorgaan? Als de fossiele subsidies worden gestopt en de 40 miljard euro die hiermee vrijkomt wordt besteed aan gemeenten, sportverenigingen, onderwijs en cultuur kan hier veel winst behaald worden.

Blz.12, tweede alinea: Hier wordt het belang van biodiversiteit en gezonde ecosystemen genoemd. Zeer terecht. Dit zou centraal moeten staan in het klimaatplan. Hierbij is het ook nodig om beschermende maatregelen te nemen. Zo is bijvoorbeeld de bedreiging voor de grutto ontstaan door de agrarische sector, die het waterpeil te laag houdt, uitsluitend raaigras laat groeien in de weilanden en te rücksichtsloos maait. Het is dan ook al lang duidelijk dat de momenteel voorgestelde oplossing om grutto's in een farm op te laten groeien niet werkt. Als die grutto's uitgeplaatst worden kunnen ze alsnog niet goed broeden, omdat de omstandigheden nog steeds even slecht zijn. Wat wel werkt zijn maatregelen om de agrarische sector biologisch en natuur inclusief te maken. Het Waddengebied is als Unesco werelderfgoed een zeer waardevol maar ook zeer kwetsbaar gebied. Er wordt terecht gesteld dat dit beschermd moet worden. Dat betekent dan wel dat er strenge regels komen om gasboringen en andere verstoringen hier te verbieden. Voor biodiversiteit was ook de verplichting om bij nieuwbouw ruimte te maken voor vogels, zoals gierzwaluwen, belangrijk, maar die heeft dit kabinet ook alweer afgeschaft.

Blz.13, derde alinea: Hier komt weer het belang van gemeenten aan de orde. Dit staat haaks op het kabinetsvoornemen om de uitvoeringskredieten van de gemeenten met 10% te korten. Gemeenten krijgen steeds meer op hun bord en steeds minder geld om dit uit te voeren.

Blz.16, tweede alinea: Gelukkig doen Nederlanders al veel aanpassingen. Dit komt voor een groot deel ook doordat dit mogelijk is gemaakt door subsidies. Het is dus belangrijk om Nederlanders hierin financieel te blijven steunen en duidelijkheid te verschaffen over beleid, ook op de langere termijn. Het kabinet is nu juist bezig om subsidies af te schaffen en onduidelijkheid te creëren over maatregelen. Er ontstaat concurrentievervalsing als de landelijke overheid bijvoorbeeld maatregelen om dieselbusjes te beperken uitstelt, terwijl een deel van de ondernemers al heeft geïnvesteerd in elektrische busjes. Zo worden ze gestraft voor hun groene initiatieven en zijn ondernemers die niet geïnvesteerd hebben goedkoper uit. Dat werkt averechts. Het is ook belangrijk om ongewenst gedrag, zoals kilometers maken in benzine- en dieselauto's te belasten, want het kabinet wil toch dat de vervuiler betaalt? Een kilometerheffing voor deze auto's is dus zeer gewenst.

Blz. 13, derde alinea: Als het erom gaat dat de sterkste schouders de grootste lasten dragen, moet het afschaffen van fossiele subsidies voor bedrijven zoals Shell, die gigantische winsten maken en waar de top gigantische salarissen en bonussen opstrijkt en de aandeelhouders slapend rijk worden, een prioriteit zijn.

Blz.17, tweede alinea: Wat betreft het grondstofgebruik voor o.m. zonnepanelen: dit benadrukt de, door mij al eerder genoemde noodzaak om niet aan te sturen op groei, maar ook op vermindering van energieverbruik. Wat betreft de netcongestie: als de fossiele energie wordt afgebouwd, komt er meer ruimte vrij voor duurzame energie. Twee systemen naast elkaar leveren een te grote belasting.

Blz. 20, eerste alinea: Het kabinet zet in op kernenergie. Dit is zeer ongewenst. Als we kijken naar buitenlandse kerncentrales, bijvoorbeeld in Engeland, zien we dat de kosten extreem veel hoger uitvallen dan begroot en de duur van de bouw veel langer is dan gepland. Pas op zijn vroegst in 2045 zou hier energie geleverd kunnen worden. Dat is veel te laat als we de klimaatdoelen willen halen. Bovendien is er geen enkele oplossing voor het veilig opbergen van kernafval. Dus daar zadelen we de volgende generaties mee op. In Duitsland liggen al vele lekkende vaten in de opslag. Niemand weet hoe dit opgelost kan worden. De provincie Groningen heeft al duidelijk gemaakt dat Groningers geen kerncentrale in hun provincie wensen. De provincie is al zeer ernstig gedupeerd door de aardgas schade en heeft daarin herhaaldelijk ervaren dat de landelijke overheid onbetrouwbaar was. Nu wil het kabinet, ondanks eerdere beloften toch weer gaan kijken of er een kerncentrale in de Eemshaven kan komen. Die daar ook een bedreiging vormt voor de Waddenzee. Voor de verkiezingen werd door partijen in de coalitie gezegd dat ze meer oog zouden hebben voor burgers buiten de randstad. Daar blijkt in Groningen weinig van.

Blz.23, tweede alinea: hier staat dat Nederland geen nationaal doel voor 2040 vastlegt. Dit is wel noodzakelijk om te borgen dat er daadwerkelijk gestreefd wordt om de Europese doelen te behalen.

Blz.25: zie opmerking blz.4

Blz. 27: 3.2: het kabinet hecht aan stabiel en voorspelbaar beleid: dit blijkt niet uit de daden van dit kabinet. Zie bijvoorbeeld de eerder gemaakte opmerkingen over dieselbusjes, subsidies op zonnepanelen en een mogelijke kerncentrale in Groningen.

Blz. 30 derde alinea: zie eerdere opmerkingen over kernenergie: te duur, te laat en onbeheersbaar afvalprobleem.

Blz.34, tweede alinea: Vanaf 2040 geen nieuwe emissierechten: dit moet veel eerder als we de klimaatdoelen willen halen.

Blz. 37, eerste alinea: inzet op warmtepompen: dit kabinet heeft de verplichting juist afgeschaft!

Blz. 39 e.v. landbouw: Neem een voorbeeld aan Denemarken: CO2 belasting op uitstoot en veel ruimte voor natuur. Als we het aan de boeren zelf overlaten worden alleen de makkelijkste en weinig effectieve maatregelen genomen om natuur te beschermen. Dit is een ernstige bedreiging voor bijvoorbeeld de grutto, maar ook voor de mens. Door monocultuur en gif gebruik wordt de biodiversiteit ernstig bedreigd en ook de gezondheid van mensen. Veel intensieve veeteelt is hoofdzakelijk gericht op export, zorgt voor een gigantisch stikstofprobleem en levert zeer weinig werkgelegenheid en veel dierenleed. Er moeten duidelijke regels komen om de agrarische sector biologisch te maken in plaats van vervuilend. Boeren moeten weten waar ze aan toe zijn en de kansen krijgen om een transitie te maken. Dit kunnen we niet aan het eigen initiatief overlaten, dat zien we aan de huidige zeer ongewenste situatie.

Blz. 44 en 45: Kerosine is vrijgesteld van BTW. Dit moet veranderen. Als de vervuiler betaalt en de sterkste schouders de sterkste lasten dragen moet er fors BTW geheven worden over kerosine en over vliegtickets. Ook moet de krimp van het aantal vluchten vanaf Schiphol weer ingevoerd worden. Wij schieten er in Nederland weinig mee op als Schiphol een hub is voor passagiers die overstappen, maar het levert veel vervuiling en geluidsoverlast op.

Blz. 50: Nederland wil in 2050 volledig circulair zijn. Dit is in tegenspraak met ' groene groei' . Budgetten voor innovatie zijn hierbij noodzakelijk.

Slotopmerkingen:

Het Klimaatplan heeft te weinig concrete doelen voor 2030 en 2035. We lezen dagelijks in de krant dat de klimaatcrisis veel sneller verloopt dan we gehoopt hadden. Er zijn zeer snelle vergaande concrete ingrepen nodig. Dit kabinet draait juist veel groene maatregelen terug. Er wordt nog steeds vastgehouden aan het idee dat groei noodzakelijk is en er is een naïef geloof in technologische oplossingen die hun nut nog niet bewezen hebben, zoals koolstofverwijdering en de bouw van kerncentrales. Deze schijnoplossingen leveren ook weer nieuwe problemen op. Er is een ambitieus klimaat beleid nodig van een kabinet dat er niet voor terugschrikt om maatregelen te nemen die niet altijd populair zijn. Maar voor de bestaanszekerheid in Nederland is het wel nodig dat ze gedaan worden. Mensen hebben een fundamenteel recht op een schone leefomgeving. En ook de Nederlandse planten en dieren hebben recht op een leefomgeving waarin ze kunnen floreren.